

Рецензії

Л. В. Дейнеко

Комплексне дослідження інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування в умовах посилення ризиків продовольчої безпеки

Серед низки соціально-економічних проблем, які наростають в Україні, значну загрозу становлять ризики продовольчої безпеки, зумовлені труднощами поступального розвитку сфери виробництва продуктів харчування. Гарантування продовольчої безпеки України є проблемою, актуальність якої щороку зростає. Диспропорції та нерентабельність виробництва сільськогосподарської продукції, несформованість ефективної ринкової агропромислової інфраструктури, критично низький рівень технічного забезпечення сільського господарства, високі обсяги імпорту сільськогосподарської і харчової продукції та ін. зумовлюють необхідність інноваційного розвитку виробництва харчових продуктів, здійснення його структурної оптимізації та підвищення ефективності.

Загалом, комплекс проблем, пов'язаних із забезпеченням продовольчої безпеки на різних рівнях, а також інноваційним розвитком відповідної сфери, є досить складним і потребує науково обґрунтованих підходів до розв'язання.

З урахуванням цього, дуже вчасною є поява наукових досліджень, присвячених обґрунтуванню теоретико-методологічних основ та прикладних завдань дослідження інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування в контексті забезпечення продовольчої безпеки в Україні.

У монографії¹ Н.П. Чорної розроблено теоретико-методологічні основи інтегрального економічного дослідження сфери виробництва продуктів харчування, які полягають в обґрунтуванні виділення окремого міжгалузевого господарського комплексу, об'єднаного спільною функцією – забезпеченням продовольчої безпеки шляхом формування внутрішнього самозабезпечення держави продуктами харчування; обґрунтовано підходи до комплексного розуміння сукупності галузей національної економіки, що займаються виробництвом продовольства; адже досі у вітчизняній науці сукупність галузей, що займаються виробництвом продуктів харчування, розглядалася в рамках дослідження агропромислового комп-

---

© Л. В. Дейнеко, 2013.

¹ Чорна Н. П. Інноваційний розвиток сфери виробництва продуктів харчування та ризики продовольчої безпеки / Н. П. Чорна. – Львів : Ліга-Прес. 2012. – 296 с.

лексу (продовольчий комплекс) або харчової промисловості.

Монографія є спробою комплексного дослідження сутності інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування в умовах посилення ризиків продовольчої безпеки з метою розробки його теоретичних і методологічних засад і складається з п'яти логічно структурованих та належно ілюстрованих розділів.

У першому розділі монографії «Наукові основи інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування в умовах імперативу продовольчої безпеки» розкрито суть інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування, обґрунтовано необхідність дотримання імперативу продовольчої безпеки у процесі розвитку досліджуваної сфери, розглянуто сучасні теорії і концепції продовольчої безпеки.

Автор наголошує на тому, що сфера виробництва продуктів харчування є найбільш динамічним сектором економіки багатьох країн і зазнає активних та різнобічних трансформацій. Зумовленість інтенсивного зростання цієї сфери як особливостями актуального інформаційного етапу розвитку суспільства, так і досить стійкими, однак суттєво диференційованими потребами споживачів, знаходить відображення у впровадженні у виробництво продуктів харчування новітніх технологій та процесів, які в сукупності є основою для подальшого інноваційного розвитку низки галузей національної економіки.

Заслугове на увагу виділення та обґрунтування чотирьох ключових принципів інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування – пріоритетності, збалансованості, диференційованості та гуманоцентричності.

Другий розділ «Теоретико-методологічні підходи до дослідження інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування та продовольчої безпеки» присвячено аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері досліджень продовольчої безпеки та інноваційного розвитку.

З урахуванням основних підходів до трактування категорії продовольчої безпеки у сучасній світовій науці, а також актуальних напрямків інноваційного розвитку сфери виробництва продуктів харчування у розвинутих країнах світу автор констатує зміщення акцентів концепції забезпечення продовольчої безпеки у напрямку від держави до людини, а отже, зростання її гуманоцентризму. Відповідно, сучасні напрямки наукових пошуків у вітчизняній науці доцільно розвивати саме в цьому контексті.

У третьому розділі «Ризики продовольчої безпеки та шляхи їх мінімізації» охарактеризовано структуру та особливості ризиків продовольчої безпеки, вивчено проблеми їх подолання та мінімізації негативних наслідків.

У структурі ризиків продовольчої безпеки виділено соціальні, економічні, політичні та екологічні ризики. На думку автора, найсуттєвішими в

контексті забезпечення продовольчої безпеки населення є соціальні ризики, до яких віднесено і демографічні ризики, ризики захворюваності тощо.

Автор слушно наголошує на тому, що застосування інноваційних технологій у сфері виробництва харчових продуктів поряд із швидким економічним ефектом містить ряд прихованих і віддалених у часі загроз. Інтенсивне підвищення врожайності агрокультур у сучасних умовах не завжди передбачає екстенсивні форми господарювання або не завжди відповідає раціонально обґрунтованим нормам збільшення продуктивності в сучасному рослинництві та тваринництві.

Четвертий розділ «Якість продуктів харчування та інноваційний розвиток сфери їх виробництва в нормативно-правовій системі України» присвячено вивченню сучасного стану нормативно-правового забезпечення якості продуктів харчування та інноваційного розвитку відповідної сфери в Україні. Окреслено підходи до формування системи ефективного менеджменту якості продуктів харчування та до вибору оптимальних організаційно-правових форм господарювання у сфері виробництва продуктів харчування.

Автор аналізує низку причин кризового становища в сільському господарстві та харчовій промисловості України, серед яких посилений розвиток на початку реформування аграрної економіки малих підприємств. Справді, як свідчить міжнародний досвід, дрібнотоварне вироб-

ництво в аграрній сфері економіки має низку недоліків. Переважно виробництво сільськогосподарської продукції ані в особистих підсобних, ані в дрібних фермерських господарствах не може бути прибутковим. З урахуванням цього автор пропонує та обґрунтовує низку перспективних напрямків реформування організаційно-правового забезпечення розвитку сфери виробництва продуктів харчування в Україні.

Завершує монографію п'ятий розділ «Характеристика та напрямки інноваційних процесів у сфері виробництва продуктів харчування в розрізі її складових в умовах загострення ризиків продовольчої безпеки», в якому досліджено сучасні тенденції інноваційного розвитку окремих складових сфери виробництва продуктів харчування та їх взаємодію із системою міжнародної продовольчої безпеки.

Автор виділяє й аналізує управлінські, технологічні та маркетингові інновації у сфері аграрного виробництва. Управлінські інновації спрямовані на оптимізацію сфери управління агропромисловим комплексом як на загальнодержавному й регіональному, так і на локальному рівнях. Технологічні інновації мають першочергову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, оскільки дозволяють забезпечити усі її аспекти шляхом використання досягнень сучасного науково-технічного прогресу. Маркетингові інновації пов'язані з доведенням агропромислової продукції до споживача і включають як засоби

ціноутворення, логістики, так і власне рекламу.

Детально охарактеризовано також переваги та недоліки міжнародної співпраці в контексті забезпечення продовольчої безпеки держави та

інноваційного розвитку її сфери виробництва продуктів харчування.

Монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, характеризується науковою новизною і практичною цінністю. Результати дослідження можуть бути використані

в практиці державного й регіонального управління, а також для навчально – методичного забезпечення викладання низки фахових дисциплін.

Впровадження викладених автором пропозицій та рекомендацій дозволить вдосконалити регулювання розвитку сфери виробництва продуктів харчування в Україні, оптимізувати систему управління якістю, зменшити загрози для продовольчої безпеки держави.

Надійшло 26.04.2013 р.